

Ine, hakyky musulman: Gahryman Fahretdin paşa!

Category: Kitapcy,Taryhy şahslar
написано kitapcy | 23 января, 2025

Ine, hakyky musulman: Gahryman Fahretdin paşa! INE, HAKYKY MUSULMAN: GAHRYMAN FAHRETDIN PAŞA

Söygüli okyjylarym, bugün geçmişden, ýakyn taryhymyzdan diýseň täsin bir wakany siziň bilen ýene bir gezek, korona belasy zerarly öýden çykman oturmaly bolan iki günümüzde täzeden gürrüň bermek isleýärin...

Çünki, geçmişde birnäçe gezek ýazylanam bolsa, her ýazgy birnäçe wagtdan soň undulyp galýar!

Fahretdin paşa ýaly hakyky gahrymanlar ýurdumuzyň buýsanç ýadygärligidir. Bularyň herkes tarapyndan bilinmegi we asla undulmazlygy gerek.

* * *

1918-nji ýyl. Birinji jahan urşundan ýeňliş bilen çykmagyň öňüsyrasy. Siriýa, Yrak, Palestina we Arabystan frontlarynda goşunlarymyz iňlislerden asgyn geldi. Iňlisler araplary wešeň-wešeň altynlara satyn alypdy.

Hätzirki **Saud Arabystany, Katar** ýaly ýurtlaryň ata-babasy bolan araplar türk goşunynyň, öz dindeşleriniň arkasından namartlarça urupdy.

1918-nji ýylyň 30-njy oktyabry. Ähli frontlarda uruşuň dowamynda on müňlerçe şehit beren Osmanly uruşdan ýeňlip çykdy. **Mondros boýun egme şertnamasyna** gol çekildi. Şertnamanyň talaplaryna görä, ýaragy taşlamaly, goşunlarymyz

boýun egmeli. Emma Medinede ýagdaý düýbünden başga.. Söýgülü pygamberimiziň (s.a.w) «**Rawzaýy-Mutahhara**» ady bilen tanalýan mübärek gubury mukaddes Medinede ýerleşýär. Fahretdin paşanyň serkerdelik edýän Medine garnizony birnäçe aýlap araplaryň we olary goldaýan iňlisleriň gabawy astynda. Açlyk, suwsuzlyk, ýaragdyr ok-däri ýok, çykalgasyz ýagdaý – tutan ýeriň gopuk...

Alaçsyz galan Fahretdin paşa goşunyna şeý diýyär:

– *Balalarym, çekirtgeleri gowrup iýiberiň. Menem iýýärin, iýmezce däl eken.*

Gabawda bialaç galan Fahretdin paşa arap dönükligini we boljak işleri öñünden çaklaýar, Medinäniň elden gitjegini aňşyrýar... Şonun üçin ol pygamberimiziň (s.a.w) guburyna osmanly patyşalary tarapyndan birnäçe ýyllap sowgat edilen ähli gymmatbahaly zatlary toplap, gymmatly hazynany otly gatnawy bilen berk goragylyk astynda Stambula ýollaýar. Ine, şolardan käbiri:

Hezreti Osmanyň (r.a) keýik derisine ýazylan Gurhany, lagyl-jowahyrlar bilen pygamberimiziň (s.a.w) ady ýazylan lewhalar, göwherden, ambradan we beýleki gymmatbahaly daşlardan ýasalan tesbihler, «Kewkebi Dürri» diýilýän dört sany uly almaz bölegi, her biri 50 kilolyk altyn şemdanlar we ş.m. ...

Medine demirýolunyň iň soňky duralgasy. Demirýoly frontlardaky goşunymyzyň ýeke-täk jan damary. Araplar şonuň üçin demir ýollarynyň ugrunda zol-zol sabotaž gurnap, kömekçi güýç hökmünde ugradylýan esgerlerimiziň, azykönümleriniň we ok-däri serişdeleriniň gelmegine päsgelçilik döredip durýardylar. Dogrusy, iňlis altynlarynyň jadysy diýseň güýçlüdi!

Her näme-de bolsa, bu gymmatly hazyna Stambula kazasyz-belasyz aşyrylyar.

1918-nji ýylyň 30-njy oktýabry. Mondros boýum egme şertnamasyna gol çekilýär. Osmanly döwleti boýun egýär.

Emma, görseñizläň, Fahretdin paşa Medinede boýun egmekden yüz öwürýär!

Hawa, döwlet boýun egdi, emma Medine serkerdesi boýun egmejekdigini aýdýar. Birnäçe aýlap Medinede arap-iňlis gabawyna garşıy söweşyär.

Haçparaz-musulman ýaranlygy türk goşunyna garşıyaldym-berdimli ýagdaýda dowam edýärdi.

Çäresiz galyp, iňlisleriň öñünde boýnuny buran Wahdetdin diýen haýyn patyşa Adliýe naziri (Adalat ministri) **Haýdar mollanyň** ýanyna iňlis janpenalaryny goşup Jiddä, ol ýerdenem Medinä iberip, boýun egmeýän Fahretdin paşanyň ýaragy taşlamagyny talap edýär. Paşa boýun egmektekdigini aýdýar!

Onuň beren jogaby şeýle:

«Men pygamberimiziň mazaryny bulara goýmaryn. Gyzyl baýdak şu tayda parlar durar!»

Haydar molla Stambula eli boş dönýär!

Dünýä taryhynda bular ýaly waka bolup geçmändi.

Bar zat gutarypdy, döwlet gutarnykly boýun egipd, Fahretdin paşa bolsa Medinede aýak direýärdi. Iňlisler we olaryň ýarany araplar Medinäni ele geçirip bilenokdylar.

1919-njy ýylyň ýanwary. Ahyrynda boljak iş bolup dynýar!..

Daň sáher çagy paşa pygamberimiziň (s.a.w) guburynyň başynda namaz okap durka, boýun sunmakdan başga ýol galmandygyny aýdýan käbir ofiserler onuň üstüne topulýarlar we ýaka tutuşyp gyzyl ýumruga girýärler.

Fahretdin paşa sapançasy bilen gylyjyny pygamberimiziň (s.a.w) guburynyň üstünde goýup, garnizon bilen bile duşmana ýesir düşýär.

Fahrettin Paşa belli bir wagta çenli iňlisleriň Müsürdäki ýesirhanalarynda saklanýar. Soňra köpsanly watansöýjiler bilen bile Malta adasyna sürgün edilýär. Sürgünde bolan wagty harby lybasyny birem egninden çykarmandyr.

*Iki ýarym ýıldan soň 1912-nji ýilda Italiýa-Germaniýa-Russiýa-Batumi-Kars ýoly bilen ýurduna gelýär, watan topragyny ogşaýar we **Kazym Karabekir paşanyň** goşunynyň düzümünde Günbatar frontuna aralaşýar.*

Ankarada **Mustapa Kemal paşa** Fahretdin paşanyň sag-salamat dolanyp gelenini eşidip:

“Heniz dirikä adyny taryha altyn harplar bilen ýazdyran serkerdämiz» diýýär.

“Çöl gaplaň» we “Medine gahrymany» diýen atlar bilen tanalýan, duşmanlarynyňam hormat bilen ýatlan Fahretdin

paşamyz 1922-nji ýylda Mustapa Kemal paşa tarapyndan Türkïyäniň Owganystandaky adatdan daşary we doly ygtyýarly ilçisi wezipesine bellenýär.

Owganystan şol ýyllarda-da biziň üçin iñňän möhüm ýurtlaryň biridi, çünki, Türkïyedäki täze häkimiýeti ykrar eden ilkinji ýurtlaryň biridi.

Fahretdin paşa soňky ýyllarda **Türkkan** familiýasyny alýar. Ol barada ýazyylan, Medinedäki agyr günleri we boýun sunmaly bolan agyr pursatlary beýan edýän iki ajaýyp kitap bar. Ikisiniňem ady: «**Medine goragy**» (''Medine Müdafaası'').

Biriniň awtory paşanyň ýanynda gulluk eden ofiser **Naji Kaşif Kyjymán**, beýlekisi bolsa Medinese «**Gyzyl Ýarymaý**» (şol wagty ady bilen «**Hilal-i Ahmer**») jemgyýetiniň işgäri (we çakym çak bolsa konrrazwedçik bolmaly) **Feridun Kantemir**. Olaryň ikisi-de Medinede paşanyň ýanynda gulluk edipdirler.

Agzalan iki kitabam hazır kitap satylýan dükanlarda ýok, emma bular hökmany suratda täzeden neşir edilmegi we giňden ýaýradylmagy derwaýys kitaplar...

Aradan ýyllar geçýär. Günlerde bir gün Feridun Kantemir Stambulda Fahretdin paşanyň öňünden çykýar we ondan başdan geçiren wakalaryny gürrüň berip ýatlama-kitap ýazmagy haýış edýär. Paşanyň beren jogabyny kitapdan bolşy ýaly alýaryn:
[i] ''Oglum, herkes watana bolan borjuny berjaý etmel we şol ýerde gutarmaly.»

Fahretdin Türkkan 1948-nji ýylda aradan çykdy. Ebedilik ukusyny Stambuluň «**Rumelihisar**» gonamçylygynda alýar.

Fahretdin paşanyň Medinedäki başdan geçirmeleri dünýäde deňi-taýy bolmadyk gahrymançylygyň nusgasydyr. Iňlisleriň puluna satylan dindeşlerimiziň hyýanatyna uçrap, döwlet boýun egenem bolsa, pygamberimiziň (s.a.w) guburyny olara bermejek bolup, ýene üç aýlap kellesi goltugynda aç-suwsuz göreşen türk-musul.an serkerdäniň ynanyb bolmajak hekaýatdyr.

Men bu gahrymanlara çäksiz derejede hormat goýýaryn. Biz bugün şolaryň saýasynda azat-erkin ýasaýarys. Allatagala barçasyna rahmet eýlesin, ýatan ýerleri ýagty bolsun.

Hakyky dindar we hakyky musulman, ine, şolardy. Olar şol bir

wagtyň özünde watansöýjidiler. Bir-ä Fahretdin paşa ýaylara ser salyň, birem soňky ýyllarda döräp, musulmanlyk bezirgenligini edýän, bir eli ýagda bir eli balda, ýurdumyzy kesekilere peşgeş çeken din telekeçisi galphorlara we olara agalyk edýän utanç-haýasyz ogry syýasatçylara göz aýlañ! Eýse, musulman kimkä!

• P.S.:

Ertirki ýazgymda Fahretdin paşanyň araplardyr iňlisleriň eline düşmesin diýip, şol kyn şertlerde Medineden Stambula ýolan şol gymmatly hazynasynyň tutuş sanawyny berjek. Herhal ýene agzyňyz uçuklasa gerek!

Emin ÇÖLAŞAN.

«SÖZCÜ» gazeti, 05.12.2020 ý. Taryhy şahslar